

## Chazaras HaShatz: Repetition, But Not Repetitive

### I. Not Shome'ah K'Oneh

#### 1. שולחן ערוך - אורח חיים סימן קכד סעיף א

לאחר שסיימו הצבור תפלתו, יחזור ש"צ התפלה, שאם יש מי שאינו יודע להתפלל יכוין למה שהוא אומר, ויוצא בו

#### 2. משנה ברורה - שם ס"ק א

אבל הבקי אינו יוצא אפילו בדיעבד בתפלת הש"ץ. ואפילו בשאינו בקי אינו יוצא כי אם ביש עשרה בבהכ"נ:

#### 3. ערוך השולחן - שם סעיף ב

בזה חמירה תפלה יותר שהרי בקידוש ובכל הברכות אחד יוצא בברכת חבירו כשהוא אינו יודע ובתפלה אינו כן דדוקא בתפלת ש"ץ יוצאים (כמ"ש הטור לקמן סימן תקצ"ד בשם רי"ץ גאות) משום דתפלה נתקנה בלחש, ושכך שדר רב שרירא גאון שאין רשות להתפלל להשמיע קולו ולהוציא את שאינו בקי עד שירד לפני התיבה עכ"ל

#### 4. שולחן ערוך - שם סעיף ג

קהל שהתפללו וכולם בקיאים בתפלה, אעפ"כ ירד ש"צ וחזור להתפלל, כדי לקיים תקנת חכמים.

#### 5. משנה ברורה - שם ס"ק יב

שכשתקנו חכמים שיחזור ש"ץ התפלה לא הצריכו לחפש בכל תפלה אחר כל איש ואיש שבבהכ"נ אם יש שם מי שאינו בקי אם לאו, אלא תקנו שיהיה ש"ץ חוזר התפלה לעולם שמא יהיה פ"א בבהכ"נ מי שאינו בקי ויוציאו הש"ץ י"ח:

#### 6. ערוך השולחן - שם סעיף ג

ודע דהטור כתב עוד טעם על חזרת הש"ץ משום קדושה ע"ש ונראה שהיה יכול לומר גם משום ברכת כהנים דא"א בלא שלש אחרונות... ונלע"ד דדבר גדול השמיענו בזה דהנה שאלו מהרמב"ם ז"ל בהכ"נ שכולם בקיאים למה צריך חזרת הש"ץ והשיבם דכיון דחכמים תקנוהו הוי תקנה קבועה ואין חילוק בין יש בקיאים בין אין בקיאים. ומ"מ יש להבין ואיך תקנו להתפלל בחנם כשא"צ לה? אך הוא הדבר דמקצת חזרת הש"ץ בהכרח גם בלא טעם דאינו בקיאים והיינו ג' ראשונות לקדושה וג' אחרונות לברכת כהנים, אך מפני אינו בקי הוכרחו לתקן שהש"ץ יחזור כל התפלה, וכיון שתקנו ממילא נשאר תקנתם גם כשכולם בקיאים דכיון דג' ראשונות וג' אחרונות חובה בלא"ה ולכן תקנו לגמור כל האמצעיות לבל לחלק בתקנה ושפיר קאמר הרמב"ם:

#### 7. רמב"ם - הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ח הלכה ט

שליח ציבור מוציא את הרבים ידי חובתו, כיצד בשעה שהוא מתפלל והם שומעין ועוננין אמן אחר כל ברכה וברכה הרי הן כמתפללין, במה דברים אמורים כשאינו יודע להתפלל אבל היודע אינו יוצא ידי חובתו אלא בתפלת עצמו.

#### 8. רמב"ם - הלכות ברכות פרק א הלכה יא

כל השומע ברכה מן הברכות מתחלתה ועד סופה ונתכוון לצאת בה ידי חובתו יצא ואע"פ שלא ענה אמן, וכל העונה אמן אחר המברך הרי זה כמברך

## II. Tefillas HaTzibur

### 9. תלמוד בבלי - מסכת ראש השנה דף לג עמוד ב-דף לד עמוד ב

**משנה.** כשם ששליח צבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב. רבן גמליאל אומר: שליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתן... **גמרא.** תניא, אמרו לו לרבן גמליאל: לדברך, למה צבור מתפללין? אמר להם: כדי להסדיר שליח צבור תפלתו. אמר להם רבן גמליאל: לדבריכם, למה שליח צבור יורד לפני התיבה? אמרו לו: כדי להוציא את שאינו בקי. אמר להם: כשם שמוציא את שאינו בקי - כך מוציא את הבקי.

### 10. הר"ן על הרי"ף - מסכת ראש השנה דף יא עמוד ב

יחיד שלא בירך אין חבירו מברך לו. פי' דאע"ג דקי"ל כל הברכות כולן אע"פ שיצא מוציא כבר הוציאו מכלל זה בברכות בירושלמי ברכת המזון וק"ש ותפלה דתניא התם כל הברכות שאדם פטור מוציא את הרבים ידי חובתן חוץ מברכת המזון דכתיב ואכלת ושבעת וברכת מי שאכל יברך, ר' יוסי ור' יהודה בן פזי הוו יתבין ואמרי לא מסתברא בק"ש שיהא כל אחד ואחד משנן בפיו ולא מסתברא בתפלה שיהא כל אחד מבקש רחמים על עצמו ומיהו הני מילי בשיוודע לברך אבל בשאינו יודע חבירו מוציאו כדאמרינן בפרק שלשה שאכלו (דף מה:): אבל אחד סופר ואחד בור סופר מברך ובור יוצא:

### 11. חידושי הריטב"א - מסכת ראש השנה דף לד עמוד ב

**אבל בצבור חשיב צירוף כאילו הוא מוציא בפיו,** ומהאי טעמא פטר רבן גמליאל אף בבקי, והיינו דקאמר בברייתא בטעמא דידיה כשם שמוציא את שאינו בקי כלומר על ידי צירוף - מה שאין כן ביחיד דעלמא - כן יש להוכיח להוציא את הבקי על ידי צירוף שכולם כאיש אחד, ורבנן סברי דכיון דידע חייב הוא לשנן בפיו ולא מהני ליה צירוף מדרבנן... דמדינא כדאי הוא להוציא בצבור אף לבקי כסברת רבן גמליאל אלא דרבנן עבוד חזוק שיהא הבקי משנן בפיו

### 12. הגרי"ד סולובייצ'יק - רשימות שיעורים, מסכת ברכות (עמ' יב-יג)

ונראה לומר דהרמב"ם סבירא ליה כשיטת הירושלמי שלא חל דין שומע כעונה בתפלה... שתפלה היא בקשת רחמים וכל אחד צריך לבקש רחמים על עצמו... ואעפ"כ קי"ל ששליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתן בתפלה. ועל כרחך צריך לומר דחלוק קיום תפלה בצירוף ביסוד דינו מדין שומע כעונה דחל בתפלה בצירוף חלות שם תפלת הציבור ויחיד יוצא ידי חובתו ע"י תפלת הציבור...

ומדויק בלשון הרמב"ם דבכדי לצאת ידי חובתן צריכים הקהל דוקא לענות אמן שהרי לא הזכיר הרמב"ם דאפשר לצאת נמי מדין שומע כעונה וכמו שהביא בהל' ברכות (פ"א הי"א) כל השומע ברכה וכו' כששומע מתחילה ועד סוף ומתכוין לצאת בה ידי חובה יצא ואע"פ שלא ענה אמן.

והביאור בזה שתפלת הציבור אינה תפלה של עשרה יחידים אלא הריהי חלות שם וחפצא מיוחדת של תפלת הציבור, דהיינו שכל הציבור מתפלל ביחד. ועל ידי אמירת אמן שיש בו מעשה ברכה, דהוי כאילו היחיד עצמו בירך, הוא מצטרף לחפצא זו של תפלת הציבור. אולם אם אינו עונה אמן ורק מתכוין מתחילה ועד סוף אינו מצטרף לחפצא של תפלת הציבור, ואינו יוצא יד"ח, וליכא דין שומע כעונה בתפלה, דדין שומע כעונה שייך רק כשיחיד מוציא את היחיד, אבל בתפלה אין יחיד יכול להוציא את השני משום דהוי רחמים. אמנם בתפלת הציבור אין הש"ץ מוציא כל יחיד ויחיד בתורת יחיד מדין שומע כעונה, אלא הש"ץ מתפלל חפצא של תפלת הציבור שהיא תפלה בפני עצמה של הציבור כולו, ובכה"ג הציבור הוא המוציא את היחיד מידי חובתו מדין תפלת הציבור, דקיום תפלת הציבור מצטרף לכל אחד שבציבור, וכדי להחשב כחלק מהציבור ולצאת בתפלתם צריך היחיד לענות אמן שיש בו מעשה של ברכה, ובכך הוא מצטרף לתפלת הציבור

**13. מפניני הרב - עמ' מ-מג**

אף על פי שתפילת היחיד צריכה שתהיה בלחש, מכל מקום חזרת הש"ץ בקול רם היא, ונראה לפרש בגדר הענין (על פי מה שכתבנו בספר נפש הרב לפרשת ואתחנן), דהיחיד, אפילו יהיה צדיק גדול כמשה רבנו, אין לו זכות לתבוע שום דבר מאת הקב"ה, דהקב"ה איננו חייב לו מאומה, והוא צריך תמיד להתפלל בבחינת "ואתחנן" דהיינו כעני העומד בפתח ומבקש נדבה מאת הבעה"ב, אשר באמת אין לו שום זכויות לתבוע אותה הנדבה, והיינו לישנא דואתחנן - מתנת-חנם, ואשר על כן צריך הוא לבקש בקול נמוך ובלחש, בבחינת "תחנונים ידבר רש" (משלי יח:כג).

מה שאין כן הש"ץ שמתפלל בעד הצבור, והברית עם הקב"ה הרי נכרתה עם הציבור, ולא עם היחידים, וברית גדרו שותפות והתחייבויות הדדיות, ונמצא שיש התחייבות המוטלת על הקב"ה כלפי הצבור, על כן רשאי הש"ץ לתבוע מאת הקב"ה שימלא התחייבותו לגבי שותפו, ועל כן עליו להתפלל בקול רם, בבחינת תביעה, ותפילה בעד הצבור היא בבחינת "ויחל" ולא בבחינת "ואתחנן", דגדר ענין ויחל פירשו בו רז"ל, שעמד משה בתפילה לפני הקב"ה עד שהחלו (ברכות לב.), וככה הבינו שמה במשמעות לשון הפסוק - ועתה הניחה לי, מלמד שתפסו משה להקב"ה כאדם שהוא תופס את חברו בבגדו, כלומר עם טענות ותביעות, מפני שכאן (בפרשת כי תשא) היה משה מתפלל בעד הציבור, והמתפלל בעד הציבור שפיר רשאי לתבוע בקול, ואין צריך להתחנן ולבקש נדבה.

**14. הגרי"ד סולובייצ'יק - על התשובה (עמ' צא)**

זהו ההבדל העצום בין וידוי היחיד לבין וידוי הציבור. כך מתוודית כנסת ישראל וכל מתוודה היחיד: היחיד מתוודה מתוך מצב של חוסר בטחון, של דכאון וייאוש שלאחר החטא. וכי איזו ערבות יש לו שיכופר לו? ומי יאמר לו שעוונתו יימחה ולא ירדוף אחריו עד סוף כל הימים? לא כן וידויה של כנסת ישראל - וכל ציבור וציבור מישראל היא מיניאטורה (miniature) של כנסת ישראל כולה - וידוי זה נאמר מתוך בטחון ואפילו מתוך שמחה. שכן הוא נאמר לפני בן הברית הנאמן, לפני האוהב הגדול. ואכן, מנהג הוא בכמה קהילות ישראל, ושמעתי זאת במו אזני בהיותי בגרמניה, שאת "על חטא" שבחזרת הש"צ שרים כל הקהל יחד בניגונים המשמחים את הלב.

היחיד אינו שר "על חטא". היחיד בוכה ב"על חטא" - אך לא כן הציבור, כי הציבור אינו בא לבקש כפרה; הציבור תובע כפרה ויש לו אסמכתות לתביעתו.

**III. Being Responsive****15. שולחן ערוך - אורח חיים סימן קכד**

(ד) כשש"צ חוזר התפלה, הקהל יש להם לשתוק ולכוין לברכות שמברך החזן ולענות אמן; ואם אין מכוונים לברכותיו, קרוב להיות ברכותיו לבטלה; לכן כל אדם יעשה עצמו כאילו אין ט' זולתו, ויכוין לברכת החזן.  
(ו) ויענו "אמן" אחר כל ברכה, בין אותם שיצאו ידי תפלה, בין אותם שלא יצאו, ובכוונה שיכוין בלבו: אמת היא הברכה שבירך המברך, ואני מאמין בזה.  
(f) לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"צ חוזר התפלה, ואם שח הוא חוטא, וגדול עונו מנשוא, וגוערים בו.

**16. משנה ברורה - סימן קכד**

(יז) ולכוין - ע"כ יש ליזהר מלומר תחנונים או ללמוד בעת חזרת הש"ץ, ואפילו אם מכוונים לסוף הברכה לענות אמן כראוי, ג"כ לא יפה הם עושים שאם הלומדים יפנו ללימודם עמי הארץ ילמדו מהן שלא להאזין לש"ץ ויעסקו בשיחה בטילה ח"ו נמצאו מחטיאין את הרבים:  
(יח) כאלו אין ט' וכו' - ע"כ יראה לכתחילה לכוין לשמוע כל הברכה ולא סוף הברכה בלבד:

(כה) אמת היא - וזהו בברכת הודאה כגון ברוך שאמר וישתבח וגאל ישראל וכה"ג אבל בתפילה צריך שיכוין אמת היא וגם אני מתפלל שיהי רצון שיקויים דבר זה כגון בברכת אתה חונן שביקש המתפלל חננו מאתך וכו' בא"י חונן הדעת יכוין אמת שהוא חונן דעה ויהי רצון שיחונן לנו ג"כ דעה וכה"ג בכל הברכות

(כו) בשעה וכו' - ר"ל אפילו אם ירצה ליזהר בסוף כל ברכה לכוין ולענות אמן. כתב בשל"ה ראיתי מהחרדים אל דבר ד' שמשימין הסידור בפניהם בשעת חזרת התפילה ועיניהם וליבם שם שלא יראו חוצה ואז מכוונים על כל מלה ומלה:

### 17. נפש הרב - עמ' קכג

רבנו היה רגיל לומר שב' ענינים נפרדים המה, תפילה בציבור, ותפילת הציבור, וחזרת הש"ץ היא תפילת הציבור, ותפילת הש"ץ איננה רק תפילת עצמו אלא תפילת כל הציבור, ואשר לפיכך באמירת הש"ץ ברכת רצה, הופכת תפילת הש"ץ להיות חשובה כקרבן ציבור, ולפיכך נהג רבנו לעמוד ברגלים מכוונות כל הזמן דחזרת הש"ץ, כאדם העומד בתפילה [וע' ברמ"א או"ח קכד:ד]

### 18. ספר אבודרהם - שמונה עשרה

וכשיגיע ש"ץ למודים וכורע כל העם שוחין ואומרים הודאה קטנה המתחלת כמו כן במודים שאין דרך העבד להודות לרבו ולומר לו אדוני אתה על ידי שליח אלא כל אדם צריך לקבל בפיו עול מלכות שמים ואם יקבל על ידי שליח אינה קבלה גמורה שיוכל להכחיש ולומר לא שלחתי. אבל בשאר התפלה שהיא בקשה יכול לתבוע צרכיו על ידי שליח שכל אדם חפץ בטובתו ולא יכחיש ויאמר לא שלחתי, וזה שאמר דוד (ע' תה' קמ, ז) אמרתי לה' ה' אתה אני בעצמי אמרתי לו ולא על ידי שליח.

## Takeaways:

1. *Chazaras HaShatz* does not work via *shome'ah k'oneh*, or else it would apply to all people, no minyan would be required, and one would not need to respond with *amein*.
  - a. More importantly, if it was just another way to be *yotzei*, we wouldn't need it anymore.
2. Instead, it is *Tefillas HaTzibur*: a second type of prayer in which we join together as one voice
  - a. Praying as a collective unit, we have the ability to demand our needs with loud confidence
3. In order to tap into the great opportunity of *Chazaras HaShatz*, we need to be attentive, actively participating, and viewing ourselves as engaged in an act of public tefillah.
  - a. As we recite *amein* to each *beracha*, we have another opportunity to ask for what we need
  - b. *Modim D'rabanam* is a special opportunity to personally express gratitude to Hashem